

Бгыхэр щамш, ауэ ятлэж...

2-нэ нап.

И бжэхэр кызылуех

3-нэ нап.

Льэлэсаң и хуэпсапэм

4-нэ нап.

Тэрч шлалэхэм я эфлэкхэр

4-нэ нап.

ФИФ ФЫМЫГЭПУД, ФИ ИЕЙ ФЫМЫГЭПЦКIU

АДЫГ СЛОВО

1924 ГЪЭ ЛЬАНДЭРЭ КЫДОКИ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

№28 (24.934)

2026 ГЪЭМ ГЪАТХЭПЭМ (МАРТЫМ) И 7, ЦЭБЭТ

ТЪХЭМАХУЭМ ЦЭ КЫДОКИ

И УАСЭР ЗЫ ТУМЭНЦ

Кызыэфлагъэщлэакъым зугъуехъхэм

КъБР-м и Итэщхьэ КIуэклэу Казбек республикэм щыпсэхуэм зэрызахуэзэар

Щыц зыхуэщлэ си лэахъуэхуэ! Илъэс 82-рэ джэщлэ а гуэзэгуэшукур кызыркъыуэр - 1944 гъэм гъатхэлэм и 8-м балькэр лэпкыкыер залымгытэ кIэлъызэрэхъуэ ягъэжыуэнашш икит Курт Азимер Къзэахъыстанымрэ егъэзыгъэкIэ ягъэзлэхуэхэ.

Гуфъуехъэмрэ зылуа щыщIээнн-балькэр кызыгъагъэщлэакъым балькэр цыбур. Шыныгъэр хахуагъэр зэрэалхыт, а лъыгъэмрэ лэпкыгъэр фIуэу зэралъа-гуэмрэ абыхэм шIэгъэжыуэн яхуэ-хуэдэ гуауэм арымшIэныкIыным-кIэ урблэмэ шIэгъэжыуэн яхуэ-хуэдэ а псוקысэ лъаптэныгъэхэр, бээр, шэнабээр, къадэуэкI хаб-эзэр, фIым хуэлъуэ зэрэщы-тыр яхуэмжыныкIэм, дIэ зухуэдэ аджэ лъадэм къагъэжыныкIэм.

Балькэр-арым исхэм яхуэ абыхэм нобэ хэлъэтынгъэшуку хуэш республикэр къэралымрэ я экономик, социальнэ, шэнабээр зухуэ-ныгъэм, цыбурэм я залуэпсэа-гъымрэ адржик нэхри едрIакуэ-нырэр. Ои фIэш мэхуэ, дIэ зыкыуэтыны-гъэр, зыщIагъэжыуэу дыкыгъэ-зырэддекуэжыкыер нэхри дIэгъэбд-кIэрэ, дIэ сит хуэдэ гугъуэхуэри кы-зэрэзэдыныкIыфIанур, дIэ Къэбэр-дей-Балъкъэримрэ Ахумурэ я кызукуанур нэхри дIах хуыным хуэ-гъэзуэ зыхуэдгъэувыкя мурадхэм дIазэрлэпIэсэнур.

Налык шекIуэжлэщ «ЦIэблэ узынш: сабийхэмрэ балигъэмрэ я псукIэм и фIагыт»-и Кавказ Иштхэр форумур. Ар кызырэгъэпсэхэ КъБР-м Узы-шагъэр хуэмэныкIи министерствэмрэ академик Сперанский Г.Н. и шэр зэы-хэ зэпIыныуэр. ИштIагъэр шрагъэгъуэт Урысей медицин академик педиатри-емкIэ и кафедрэмрэ. Форумур хуэ-гъэпсэхэ Жьэжыем и дунейсэ махуэм икит сабийхэмрэ балигъэмрэ я узы-шагъэмрэ залуэпсэхыгъэмрэ ехъэлIа луэхуым тIраухуэ.

КъБР-м узыншагъэр хуэмэныкIэ и министрым и «куэдэ Къармэ Марат зэы-хэм хэтхэм фIахуэ псэпIэи дIахуэжы-зэщ. Абы кымыгъэщлэ илъэс къэс медицина шIэныгъэм зухуэныгъэ зэ-балькэрзыхуэр зэрчыр, ауэ куэдэ узрымкыкIэлэ узыфрэ гъэжыуэжыуэхэр зыпIэрытхэм елэзэнур узыншагъэр хуэмэ-ныкIэ Инатэм джэикэ къалэн гугуэ-кызырэгъэжэр, абы и хажIыпIэхэр кы-лъэхуэанур форумым и къалэн нэхыщ-хэмэшш зыуэ зэрэщытэр.

Хэкипылэхэр къалъыхуэу

псымэщIэхэр кыгуэпсысынэм. Гуфъуэтэ хэа хуэшлэ и гугуэ ящлэ куэдэ узри-мкыкIэлэ узыфрэ гъэжыуэжыуэхэр зыпIэ-рытхэм зэрэбэзэнур IэмалышIэхэм. Зэхъыкым и ещанэ махуэр адэ-анхэм я шIэныгъэ-узэщIэныгъэ луэхуым хуахуащ. РМАНГО-м педиатриемкIэ и кафедрэм и ИштIагъэлэхэр телпсылъхэмэш, сабийым и узыншагъэм тухуэхуэ дIахэна зы адэ-анри зыгъэуэмэуащым. Ахуэдэу и гугуэ ящлэ вирус узыфрэ зэрIагъэр зыпIэрытхэм узэрэбэзэнур, сабий кыгуэжыуэжыуэхэм узэрэбэзэнур, быдэщIагъэ гъэ-шэным и мыхъэм, фойшугуэуымрэ пIэр хуэнымрэ зэрэпIэныгъэм, узыфрэ зэрIа-гъэуэуэ зымыгъэуэжыуэныкIэ вакцинэр къэ-гъэзэбэзэнур илэ мыхъэм, нэгъуэщI-эхэм.

ИнтернетКIуэ Иэ тевазэ

«Адыгэ Псалъэм» нджы уном фIуэщIуэ И тевазэ хуэхуэ. Абы панцхэ фIуэ телефонхэм я камерэ мы QR-кодым тегъагъуэ абы кыфIуэжыуэагъуэ сьыл-хэм фIуэжыуэ хуэйуэ арац.

Гъуэгуанэр икъукIэ хьэлъэты

Гъатхэлэм и 8-р Цыбур-хэм я гугъэгуэу махуэ дуней псом къыщлэпIа-м, ар фIагуэ зыщIуэ гуэ-гуэуэр зыщIащ. Ахуэдэ зы шIэнылэ дызэдису итэщхьэ лъандэрэ кы-дэгуэжыуэри кызыр-хэм, акылым къымIэ-сэн хуэдизу, гуагуэхуэ къатепсыкыуэ зэрэщытэр.

и 23-м икит ардырэд баль-кэрим къапIэлъуэ зы-гъэуэхуэр... Гъатхэлэм и 7-м цыбур-э фIэклэ зымыт зэхъыкы-шрагъэжыуэныгъэ жэлэри, куэжэ къэс клуб телпэ-зыуэ дIэ узэхэм цыбур-э зысат лъык. ПIэщыбэжыуэ зэхэна «зэхуэркъ» кIэ зы-майуэ къыщIагъэ: къауIып-шэакъым цыбурхуэр нэу-щыу. ПIэщаджыкыым зыуэ Iэл кыбурэ сэлэхэм абыхэм-ым мыдкIэ я унагуэхуэм шIэщIащым жэрабэ. Гуэгуэ жэжэ тэхэнур загъэжыуэ-рын панцхэ сьыкIити фIэклэ зэрэарытэр. Ар илъэс 13-кIэ елукIа хэдагъэм и пIэщаджэ.

УтIэпIэти шIэпIэмрэ мэхэ-шIэпIэгъэмрэ я гъащэр якыщ цыбур минхэм. Къэна-хэр къыщIагъэуащ. Къыргъэ-зым, Къзэахъыстанымрэ Сь-бырмырэ я шIэпIэ лъыдэ-хэм. «Зыхуэргъэблэгъэр» хуэжыуэргъэтым абыхэм къалъышым. Лэжэ, хы-бэр иргэщIат унагуэ-уна-гуэу хэщыуэ зэбгъэрыну.

Ещанэуэ, фIуэгуэ стэн-цым ирэдIагъэ икит ирэд-шэц Iэц кызырэгъэжэ Iа-гонхэм. Ахэр зытрагъэжа гуэгуанэр зыгъэуэи дь-дIэ. ЯгъэпIэхуэм къэа-зэргъэуэуэ цыбурхуэм шIэщIагъэри дIащри. Зэрэжэжыуэуэ, лэзын-куэхэм я гугъэт тенджэ-лэурум луэхуэ псым шра-гъэжыуэ.

...1944 гъэм и гъатхэр лэ-зур кымыт. Курш жэгуэ-хэм узэр шытэжыкIэ. Бгъ-рысхэм я хадэ IэпIэхэр зэ-рэхэрэрт, кIэртIоф, бжыкы-хуэдэр шыахсэн мурадкIэ. Хэку зыгуэхуэ зы бин дэ-зыгъэжIа адэ-анхэр абыхэм зэрэпIэгуэжыуэныгъэ и гугуэ-дэмыщIэм, гъащэр зыпIэ-зэрэрт.

Къатевухэм псори зэхуэ-хэри: лъыкыкы, фызыкы-хэри, сабийхэри, урблэмэ ныкыуэжыуэ хуэхуэ фронт-ым къыщIагъэжыуэ. Уи гъэ-щIэ псом зэхуэпсысэ, узы-хэлэсукIэ мыхуэм шыщэ сит къызэдIэпIэнт? Ар къа-гурIагъэр къыгуэхуэм. Зыри кIуэдэуэжыуэныгъэ, псори кы-хуэнэнт. Иштхьэки кыкIа-унафр тIкIит: балькэр-лэпкыкы и лъахэм итэ-кIэлэ Iлэхэр кIуэ нэжы, мис ар телпэжэ дьа-дэ кыпIэхуэу, арджэикэ блэ-кIа тухуэу захуагъэр шIэ-фIуэжыуэр зман джэкуэщ.

Тыдэм урилъэжэмэ, тел-пыжэ кыпIэхуэ нэгъуэци: сьыт лэпкыкIэ псом я суд итIэнур властэр езы-хулар. Аларуауэ, мыбы поли-тика и лэпкыкыуэи зыуэм телпэжыуэ зы мыхъэнэ гуэ-ри илэгъэжыуэ. Хэку зыгуэ-хуэу СССР-р кыгъэзэжэ имылу зэрэщытэхуэнур бэлджылы дэа кыкыуэт. Етуанэрэу, етIэцхэжыуэр къызыкымыкIа лэпкыкIэ дэ-ши-нэцIэ тетакыым икит те-

тынуэжыуэ. Ещанэуэ, фIуэгуэ стэн-цым ирэдIагъэ икит ирэд-шэц Iэц кызырэгъэжэ Iа-гонхэм. Ахэр зытрагъэжа гуэгуанэр зыгъэуэи дь-дIэ. ЯгъэпIэхуэм къэа-зэргъэуэуэ цыбурхуэм шIэщIагъэри дIащри. Зэрэжэжыуэуэ, лэзын-куэхэм я гугъэт тенджэ-лэурум луэхуэ псым шра-гъэжыуэ.

Ахуэдэ махуэхэм ящыц зым балькэр къыжэжым дээрэщытэ. НКВД-м и дэпIэхэр зырыс машинэ-шхуэр. АтIым, шIэу лэ-жэ-нэхуэр абы итэ лэпIэ-тэжыуэм, къуэнылэ зы-гуэри лэуэлуэ кыгуэжыуэ-тэжыуэм. «Къауэблэгъэжы-ми» зыкырагъэблэгъэжы-м: жэрагъэ гуагуэ шэцэ сэлэхэм зэрэпIэпсэхуэ, я узыншагъэр шIэщIагъэ-гъэуэжыуэ, жэы къабэжIэ-шэагъэуэныгъэ мурадэ. Ар-шэжэикэ, псори, зэрэжэжэ-щытэ, ятхри лэжыкIэнт. Пэжэ, цыбурхэм къахэжIат махуэ зыбIуэпIт ипакIэ шэ-шэанхэм кызэрэжыуэри я лэ-ахэм иргэжыуэ (мазэем

и 23-м икит ардырэд баль-кэрим къапIэлъуэ зы-гъэуэхуэр... Гъатхэлэм и 7-м цыбур-э фIэклэ зымыт зэхъыкы-шрагъэжыуэныгъэ жэлэри, куэжэ къэс клуб телпэ-зыуэ дIэ узэхэм цыбур-э зысат лъык. ПIэщыбэжыуэ зэхэна «зэхуэркъ» кIэ зы-майуэ къыщIагъэ: къауIып-шэакъым цыбурхуэр нэу-щыу. ПIэщаджыкыым зыуэ Iэл кыбурэ сэлэхэм абыхэм-ым мыдкIэ я унагуэхуэм шIэщIащым жэрабэ. Гуэгуэ жэжэ тэхэнур загъэжыуэ-рын панцхэ сьыкIити фIэклэ зэрэарытэр. Ар илъэс 13-кIэ елукIа хэдагъэм и пIэщаджэ.

УтIэпIэти шIэпIэмрэ мэхэ-шIэпIэгъэмрэ я гъащэр якыщ цыбур минхэм. Къэна-хэр къыщIагъэуащ. Къыргъэ-зым, Къзэахъыстанымрэ Сь-бырмырэ я шIэпIэ лъыдэ-хэм. «Зыхуэргъэблэгъэр» хуэжыуэргъэтым абыхэм къалъышым. Лэжэ, хы-бэр иргэщIат унагуэ-уна-гуэу хэщыуэ зэбгъэрыну. зытэпIэпIэ зыкIэлэ, совхоз унафрэхэр, дэуэ, зыуэпIэр лэжэжыуэныгъэуэ. Лей кыкыуэт зыкыуэфIэмкыкы, сит къыры кымыгъэжыуэжыуэр.

Дэуэ, илъэс 13-кIэ узды-мэуэ и лъапсэрэуэ зэрэб-гъэжыуэныгъэ тынIэжыуэм. Мбдэжыкы балькэрхэм хуэбжыуэ ядIэпIэныуэуащ адыгъэр, урысхэр, дIэ рес-публикым шыпсыу нэгъуэщI лэпкыкы шIэщытэр.

АНЗОРЫКЪЭ Аспльмырэ

Адыгэ Лыкхужькэм иджыри къахокхуэ

Урысей Федерациэм и Президент Путин Владимир Хэкум и хуэмэуахэм и махуэм тухуэу Къэрал дамыгъэ лъа-пIэрэ Лыкхужькэм Кремльым шара-тащ. Ануэхуэ шыкы кызырэгъэжым яхэтэ Осетие Иштхэр-Аланим шыц адыгэ шIалэ, подполковник Джэрий Инал.

«УРЫСЕЙМ И ЛЫКХУЖЬКЭ» цIэ лъапIэр кызырэгъэжэ дIэ лъапIэргъуэ шIалэр КъуэжIэпIэ дIэ округым и 5-нэ дIэпIэс арIэмэ и 57-нэ гвардие моторострэкIэв бригадэ шIэщытэрэ и ебIгъэрынуэу гуIым и командирш. Лыкхужькэм и Дыш Вагуэр абы кыгуэжыуэфIащ. Запорожжэ фронт-ы и дIэ шIэпIэ нэхыщIэ дьыдэжэ ГуIыпIэлэ хуит къыщIагъэжыуэныкIэ и кьалэнхэр ехуэлэныгъэхуэр иIуэ зэрэпIэфIэгъэжым панцхэ. Мэздэгу адыгъэм къахэжIа шIалэщIэр Ставро-польск крайм и Курск крайон хыкы Сергеевскэ куэжэ шIалэм кы-шэуэлуэу, иужыкIэ Мэздэгу Iапкыуащ, абы дIэ курит шIалэ №7-р кыуэхуэ. Новосибирск дIэ дIэ команданэ училыщIэ нэхыщIэ кыгуэжыуэ. Хабаровск крайм дIэ кыгуэжыуэ шIалэщIэр, 2022 гъэ лъандэр офицер шIалэщIэр дэз луэхуэ хэахэм шIэщ. Абы и илэ дамыгъэ лъа-пIэрэ - Лыгъэм и орденер - Путиным Кремльым къыртIагъуэ шытащ 2023 гъэм.

Гулыгъэ лъапIэхэр

Къэбэрдей-Балъкъэрим Лажыкыуэ цыбурхуэм социальнэ и лэзыныкыуэ кы-шэщыбэжыуэныкIэ и минис-терствэм кызырэгъэжэ, 2025 гъэм кырублэуэ республи-кэм шыцхэ 48835-м социальнэ дэпIэпIэныгъэ зэхуэмдэ-хэр иргэжэ икит псори зэхуэ луэхуэзэхуэ мелуны 7-м шIагъэ абыхэм хуахуащ.

ГУЛЫГЪЭ жэа хуащлэ а дэпIэпIэныгъэхэм нэхъыуэ хуэныкыуэ. Алуэдэ гуIым цыбур 7323-р хэжэжэн хуэйуэ нэгъэбэ къалъынат икит ахэр министрствэм шIагъэуэ, луэхуэзэхуэр хуахуащ. Ахуэ-тэжыуэ зыгуэжыуэныгъэ и узэ-гъэхуэм кIуэрэ дэпIэпIэныгъэ. ЖыпIэнурэм, сит нэжы жэгуэ-тэжыуэ я ныкыуэжыуэуэ шIэуэ 5206-м и узэхэм шIагъэуэ луэхуэзэхуэ мелуны 1,5-рэ хуахуэжыуэ.

ЕхъэпIэти зымилэ социальнэ дэпIэпIэныгъэхэм хуэныкыуэ-рэм хуащIэ лэпIэпIэныгъэ кы-шэщыбэжыуэныкIэ кыахуэуащ. Алуэдэ гулыгъэ хуащлэ шIэуэ 18789-м, 2024 гъэм шыкы бжэжыуэ нэхэрэ процент 30-м шIагъэуэ нэ-хыбэщ ахэр.

Зи нэжы жэгуэжыуэ а псукIэр егъэжыуэныгъэм ехъ-лагуэ шыкы пэуэхуэр республи-кэм жыджэру шIагъэзэхуэ. Урблэмэ «IащIэ кыкы икит жэджэ» программэм кыах-шэжэ я куэдэжыуэ процент 45,7-м нызырэгъэжэ, абы шIэщIэ плану телпэ процент 30,1-м фIуэу шIагъэжыуэ.

Кыщыенномышлэуэ, шIагуэ кырагъэжа лэуэщым, цыбурхуэ илэ шIагъыгуэ плану кыкы-кIэ дэпIэпIэныгъэм хуэжэ-пIэ-сам, илэ итIэ цыбур 228-м гу-лыгъэ шIагъэ. Абыхэм яхэтэ дэз луэхуэ хэахэм ербжэ хуахуэ цIэуэуэ.

Министерствэм шIагъэуэ гъэщIэ кыкыуэри жэджэ-рэм хуэнуатIэ программэмрэ лIэ шIагъыгуэ плану кыкыкIэ цыбурхуэм адIэлэпIэныкIэ лэуэхуэмрэ илэ итIэ шIагъэуэ зэрэщытэр икит дIэ респу-бликэм нэхъыуэжыуэныгъэ ныкыуэжыуэуэ а псукIэр егъэжыуэныгъэр абыхэм куэдэи зэрэпIэнтэр.

ХьэЦОКХУЭ Алыдж.

